

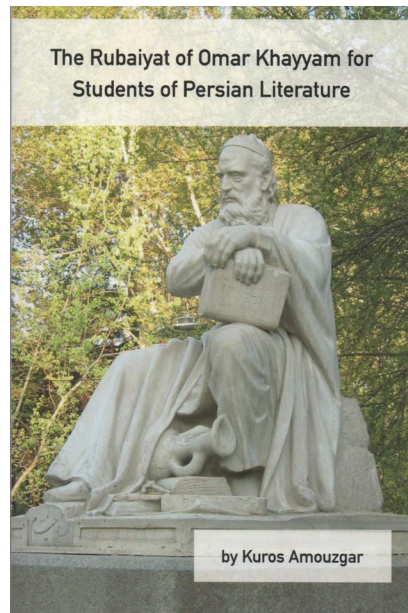
The Rubaiyat of Omar Khayyam for Students of Persian Literature

By Kuros Amouzegar

رُبَاعِیَاتِ عَمْرِ خَیَام برای دانشجویان ادبیات پارسی تألیف کوروس آموزگار

Ibex Publishers, Inc.

Bethesda, Maryland – USA 1984

نام کتاب مشهورتر از آن است که نیازی به معرفی داشته باشد. معمولاً برای معرفی کتاب‌های رسیده به دفتر فصلنامه که تمامی آنها از سوی نویسنده و یا مؤلف به سردبیر سخت کوش ره آورد، بانو شعله شمس شهباز تقدیم شده اند، نگاهی به کتاب می اندازم، یا به قول ادبا، تورقی می کنم و نکته های در خور توجهی کتاب را برای خانواده بزرگ فصلنامه خلاصه و جمع بندی می کنم؛ ولی با نگاه نخستین به این کتاب دریافتم که مؤلف، کوروس آموزگار، تنها به ترجمه‌ی برابر رباعیات به انگلیسی بسنده نکرده، بلکه اثرش عصای دست و منبعی برای علاقمندان به ادب پارسی و به ویژه دانشجویان نسل دوم و نسل های آینده ی برون مرزی ایرانی است.

گویی "آموزگار" ها - چه نسبتی باهم داشته باشند و یا نه - نامشان مصداق بارز کار و فعالیت- هایشان است: دکتر سیروس آموزگار، دکتر ژاله آموزگار و مهندس کوروس آموزگار. برای سپاس از همه ی "آموزگاران" صدیق و کوشای ایران زمین، چه تحفه ای ارزشمندتر از گفته ی پدر زبان پارسی، فردوسی توسی :

چو گویی که فام خرد تو ختم
یکم نغز بازی کند روزگار

همه هرچ بایستم آموختم
که بنشاندت پیش "آموزگار"

می دانیم که نخستین بار ادوارد فیتز جرالند، نویسنده ی انگلیسی، در سده ی نوزدهم میلادی با ترجمه ی رباعیات خَیام نیشابوری، این دانشمند ایرانی را به دنیای غرب معرفی کرد؛ کاری سخت با ارزش و کارستان! ولی ترجمه ی او گویای معانی نهفته در رباعیات بود و اشارات و نمادهای واژگان پارسی به کار برده در رباعی را شامل نمی شد.

کوروس آموزگار همان گونه که خود در "پیش نوشتار" فارسی اش به آن اشاره کرده و نظرش به نسل جوان برون مرزی است، می نویسد: "... آنهايي که سنين نوجواني (۱۱-۱۹) را طی می کردند به تدریج از زبان و ادبیات غنی فارسی به دور افتادند ... نکته جالب این که متأسفانه این عده از جوانان که اکنون پس از گذشت بیش از سی سال زبان فارسی را به روانی صحبت می کنند ولی خواندن متن ساده فارسی را مشکل می دانند."

یکی از بزرگترین اشکال‌های خط فارسی، نبود حروف صوتی (آ-او-ای و همزه) در خود واژه است که خواندن درست کلمه را با اشکال روبرو می کند. ترفند هوشمندانه‌ای که مؤلف در ترجمه‌ی رباعیات به کار برده، استفاده از رسم خط لاتین واژه‌های فارسی برای سهولت درست خواندن کلمه است؛ همان خطی که در بین جوانان به "فینگلیسی" و یا "فارگلیسی" مشهور است!

هر رباعی آغازش با این خط است و سپس متن اصلی فارسی آن آورده شده و در پایین، ترجمه‌ی انگلیسی مصرع به مصرع رباعی است. صرف نظر از احاطه‌ی مترجم به دو زبانی که زبانی از یک زبان، به زبان دیگری ترجمه می کند، همیشه و بدون استثنا، مقداری از مفاهیم و معنایی زبان اصلی گم می شود و این "دیلما"، تنگنا و یا محظور Dilemma انتخاب یکی از دو چیز ناخوشایند در ترجمه اجتناب ناپذیر است. حتا در کلام نثر؛ شعر که جای خود را دارد. ولی تا آنجا که دانش کم من در برابر نهادن ترجمه‌ی انگلیسی و زبان فارسی رباعی اجازه می دهد، کوروس آموزگار به خوبی از عهده‌ی کار بر آمده است.

مؤلف برای ترجمه از نسخه‌ی رباعیات خیام محمد علی فروغی و قاسم غنی استفاده کرده و برداشت مفاهیم و معانی رباعیات از دید آن بزرگواران را نیز به انگلیسی ترجمه کرده، در کتاب آورده که خود دلیل دیگری بر امانت داری این ترجمه است.

ترجمه‌ی انگلیسی ادوارد فیتز جرالند و فهرست ترجمه واژه‌های فارسی به انگلیسی رباعیات نیز ضمیمه‌ی کتاب است که باز هم به ارزش کتاب می افزاید.

به باور من و از آن روی که این کار سترگ فرهنگی به خاطر کمک به جوانان میهنمان برای درک تفکرات این متفکر بی همتای ادب فارسی به انجام رسیده، نام کوروس آموزگار را ماندنی می کند! با وجود نامدارانی در عرصه‌ی نظم زبان پارسی چون فردوسی، سعدی، مولوی و حافظ، خیام و جهان بینی اش، از سرشت و ذات دیگری است.